

پاسخنامه مدارس شهرستان

پایه :	۲	موضوع :	نحو ۳
تاریخ :	۹۱/۰۶/۰۴	ساعت :	۱۸

نام کتاب: نمو ۳ (شروع ابن عقیل) از باب فاعل تا اول التصریف

لطفاً به همه سوالات تستی و ۸ سؤال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه به سؤال آخر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

سوالات تستی:

۱. منادای مرخّم دو اسم «معدی کرب» و «مختار» به ترتیب چیست؟
 ا. یا معدی - یا مختار ب. یا معدی - یا مختار ج. یا معدی - یا مختار د. یا معدی - یا مختار
۲. در کدام گزینه تمام اسم‌ها غیر منصرف‌اند؟
 ا. اصبهان - لجام - جَمَع ب. ۳۰۲ - ۳۰۳/۲ ج. جور - لوط - ابراهیم د. شتر - اصبهان - لجام
۳. إذا اجتمع الشرط و القسم و لم يتقدّم عليهما ذو خبر خُذِفَ جواب ...
 ا. المتأخّر منهما ب. القسم مطلقاً ج. الشرط مطلقاً د. المتقدم منهما
۴. در مثال «أنا أو أياكم لعلی هدی أو فی ضلال مبین» «أو» برای ... است.
 ا. تقسیم ب. شک ج. اباحه د. ابهام

سوالات تشریحی:

۱. در هر کدام از مثال‌های زیر، «لام جاره» در چه معنایی به کار رفته است؟
 ا. لله ما فی السموات و الارض **ج. ملک** ب. فهب لی من لدنک ولیاً **ج. تعدیه**
 ج. جئتک لإکرامک **ج. تعلیل** د. الباب للدار **ج. شبه ملک**

- * و بعد جرّه الذی اضعیف له * کَمَل بَنَصَب او بَرَفَع عمله. ۹۶/۲ - ۹۷
۲. ا. با توجه به شعر برای هر یک از استعمالات مصدر مثال بزنید. ب. برای اضافه شدن مصدر متعدی، به ظرف مثال بزنید.
 ا. عَجِبْتُ من شَرِب العسل ۲. عَجِبْتُ من شَرِب العسل زیداً ب. عَجِبْتُ من ضَرَب الیوم زیداً عمراً.

* کلّ ما جاز أن يكون عطف بيان جاز أن يكون بدلاً، و استثنى المصنّف من ذلك مسألتين: الأولى: «يا غلام يعمراً» و الثانية: «أنا الضارب الرجل زيد».

۲۰۴/۲

۳. وجه استثنای این دو مثال را از قاعده فوق بیان نمایید.

۱. لأنّ البدل علی نیّة تکرار العامل فکان يجب بناء «يعمرًا» علی الضمّ لأنّه لو لُفِظَ بـ«يا» معه کان کذاک (در این مثال تابع، مفرد معرفه و معرب و متبوع، منادی است) ۲. لأنّ البدل علی نیّة تکرار العامل فیلزم أن يكون التقدير «انا الضارب زيد» و هو لا يجوز لأنّ الصفة اذا كانت بأل لا تضاف ألّا الی ما فیہ الـ أو ما اضعیف الی ما فیہ الـ (و به عبارت دیگر چون مبدل در حکم سقوط است باید بدل بتواند در جای مبدل حلول کند اما در هیچ یک از دو مثال این امکان وجود ندارد)

اگر بر ضمیر متصل مرفوعی عطف شد واجب است که بین آن و معطوف چیزی فاصله بیاید که بیشتر با ضمیر منفصل می‌آید مانند: «لَقَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ» (انبیاء/۸۴). و گاهی غیر از ضمیر منفصل فاصله می‌آید مانند مفعول به؛ مثل: أكرمْتُكَ و زيدٌ. و گاهی فاصله لای نافی است ...

۵. «اسم فعل» را تعریف کرده، نوع آن را در مثال‌های زیر مشخص کنید. (ماضی، مضارع، امر) و معنای هر کدام را بنویسید. ۲۷۷/۲
 أ. آمین: امر (= استجب) ب. أوّه: مضارع (= اتوجع) ج. هیهات: ماضی (= بَعُدَ) د. نَزَالَ: امر (= انزل)
 الفاظ تقوم مقام الافعال فی الدلالة علی معناه و فی عملها.

۶. شعر «و إذا اعتلّ منه كالجواری * رفعا و جرّاً أجره كساری» را توضیح دهید. (این بیت در جمع منتهی الجموع می‌باشد) ۳۰۰/۲
 هر گاه حرف آخر صیغه منتهی الجموع معتل باشد در اعراب جرّ و رفع با آن معامله منقوص می‌کنند مانند کلمه ساری یعنی رفع و جرّش در تقدیر است و به حرف آخر تنوین عوض یاء اضافه می‌گردد ولی وقتی منصوب باشد یاء آن باقی می‌ماند و یاء حذف نمی‌گردد و فتحه می‌گیرد مانند: هؤلاء جوارٍ و مررت بجوارٍ و رأیت جوارٍ.

* و شرط جزم بعد نهی * «إن» قبل «لا» دون تخالف يقع. ۳۲۸/۲
 ۷. با چه شرایطی جزم فعل مضارع بعد از «نهی» جایز است؟ با ذکر مثال بیان کنید.
 لا يجوز الجزم (عند سقوط الفاء) بعد النهی الا بشرط أن یصح المعنی بتقدیر دخول ان الشرطیة علی لا فتقول لا تدن من الاسد تسلم بجزم تسلم اذ یصح ان لا تدن من الاسد تسلم.

۸. چگونگی تمییز «کم» خبریه و استفهامیه را جداگانه همراه مثال بیان کنید. ۳۸۵/۲
 تمییز کم خبریه: جمع و مجرور مثل کم غلمان ملکت یا مفرد و مجرور مثل کم درهم أنفقت می‌آید اما تمییز کم استفهامیه: مفرد و منصوب مثل: کم درهماً قبضت می‌آید و جایز است مجرور شود به من مقدره در صورتی که کم بعد از حروف جر بیاید؛ مثل: بکم درهم اشتریت هذا.

۹. أ. «مفعول له» را تعریف کرده، شرایط آن را بنویسید. ب. در صورت وجود و عدم وجود شرایط، حکم اعراب مفعول له را بنویسید. ۵۲۰/۱
 أ. هو ۱. المصدر ۲. المُنْفَعُ عَلَهُ ۳. المشارک لعامله فی الوقت و الفاعل ب. حکمه جواز النصب ان وجدت فیہ هذه الشروط الثلاثة فان فقد شرط من هذه الشروط تعین جرّه بحرف التعلیل.